

Αποστόλης Αγγελόπουλος

Ψυχολόγος – Ψυχοθεραπευτής – Ομαδικός Αναλυτής

Αιγινήτου 2 & Απ. Παύλου, Θησείο, 11851 Αθήνα

Τηλέφωνο: ++3 210 3422073, **e-mail:** angelopoulos.a@gmail.com

Site: www.apostolisangelopoulos.gr

Η ερμηνεία των ονείρων του Σίγκμουντ Φρόιντ

Ομιλία στον Ελληνικό Οργανισμό Ψυχοθεραπείας & Παιδείας στην Ομαδική Ανάλυση, 21/3/2015.

Αποφασίσαμε να αφιερώσουμε αυτήν την ημερίδα σε ένα πολύ σημαντικό έργο του Φρόιντ, όχι μόνο για την ψυχανάλυση και την ιστορία της, αλλά και για ολόκληρη την ανθρώπινη σκέψη.

"Η ερμηνεία των ονείρων" εκδόθηκε στο τέλος του 1899, αλλά μεταχρονολογήθηκε από τον εκδότη το 1900. Ουσιαστικά αποτελεί το πρώτο ψυχαναλυτικό σύγγραμμα, μέσα στο οποίο βρίσκεται – σε αρχική και συχνά σε ανεπεξέργαστη μορφή – σχεδόν όλη η μετέπειτα γνωστή σκέψη του Φρόιντ. Μέσα στις σελίδες του μπορεί κανείς να ακολουθήσει την πορεία της σκέψης του ιδρυτή της ψυχανάλυσης. Ο Φρόιντ δεν φείδεται υλικού όχι μόνο από την εργασία του με την υστερία και τη νεύρωση, αλλά και από ευρύτερες παρατηρήσεις, καθώς και από την ίδια του την "αυτοανάλυση" που συμπίπτει και κορυφώνεται με τη συγγραφή και την έκδοση αυτού του βιβλίου.

Το έργο αυτό αποτελεί ορόσημο σε τρία επίπεδα: Α) στο αντικείμενο που καταπιάνεται - τα όνειρα και η σημασία τους – ανατρέπει αρχαίες απόψεις της λαϊκής σκέψης και κατεστημένες θεωρίες της σύγχρονης του επιστήμης. Ο Φρόιντ, σε αντίθεση με τις επιστημονικές έρευνες της εποχής του, θεωρεί ότι το όνειρο είναι ψυχικό – κι όχι μόνο βιολογικό χωρίς άλλη σημασία – μόρφωμα και έχει νόημα που μπορεί να ερμηνευτεί. Σε αντίθεση όμως με τις λαϊκές δοξασίες θεωρεί ότι το νόημα των ονείρων δεν προέρχεται ούτε από τους θεούς, ούτε από τους προγόνους και πολύ περισσότερο δεν προλέγει το μέλλον. Το νόημά του βρίσκεται βαθιά μέσα στην άγνωστη δραστηριότητα του ασυνείδητου, την οποία μπορούμε να προσεγγίσουμε επιστημονικά. Διεκδικεί με αυτόν τον τρόπο την αποκάλυψη του "μυστικού" του ονείρου. Συνθέτει έτσι ότι καλύτερο έχει γραφτεί μέχρι τότε δημιουργικά σε μια νέα ολοκληρωμένη οπτική για το όνειρο συνεισφέροντας με μοναδικό τρόπο στην ιστορία της ανθρώπινης σκέψης και αυτογνωσίας.

Β) στην προσωπική ιστορία του ίδιου του Φρόιντ – η οποία είναι ίσως περισσότερο από οποιουδήποτε άλλου δημιουργού συνυφασμένη με το αντικείμενό του την ψυχανάλυση. Για τον Φρόιντ η κατάκτηση του υλικού και η συγγραφή του αποτέλεσε την αρχή μιας αυτόνομης πορείας, ακόμη και με ρήξεις με τις επιστημονικές και κοινωνικές επιταγές της εποχής του. Μέσα από αυτό το έργο ο σαραντάχρονος τότε Φρόιντ ρίχνεται φιλόδοξα στη "μάχη" που θα αποδειχτεί η αρχή μιας πολύ ευρύτερης πορείας.

Γ) στην ιστορία της ψυχανάλυσης αποτελεί ένα κείμενο αξεπέραστο. Το έργο αυτό σηματοδοτεί την αρχή της ψυχανάλυσης, τον συσχετισμό της ψυχαναλυτικής πρακτικής με την μεταψυχολογία και θα αποτελέσει τη βάση για την οργάνωση της σκέψης και της πρακτικής της ψυχανάλυσης. Απόδειξη σε αυτό είναι ότι 115 χρόνια αργότερα οι βασικές του θέσεις για τα όνειρα δεν έχουν αμφισβητηθεί, ούτε έχει κάποιος στην ψυχαναλυτική βιβλιογραφία προτείνει μέχρι τώρα μιαν άλλη ερμηνεία των ονείρων.

Ένα τόσο μεγάλο έργο αφήνει πάντα παρακαταθήκες για έρευνα και μελέτη και πολλά διλήμματα. Το μεγαλύτερο από όλα βρίσκεται ήδη μέσα στο έργο: το νόημα των ονείρων είναι

πανανθρώπινο και ταυτόχρονα αυστηρά ιδιωτικό. Ο "κώδικας αποκρυπτογράφησης" ή ερμηνείας χρησιμοποιεί παγκόσμια ή τοπικά σύμβολα, αλλά και μύχιους προσωπικούς συμβολισμούς του ονειρευτή. Αυτή η ίδια η διαδικασία ερμηνείας μεσολαβείται από την αλληλεπίδραση αναλυτή – αναλυόμενου. Έχει λοιπόν το όνειρο νόημα πρωτογενώς, το οποίο επεξεργαζόμαστε στη διήγηση του ονείρου δευτερογενώς ή το κατασκευάζουμε διυποκειμενικά τριτογενώς;

Βιβλιογραφία

Βαμβαλής Γ. (2000) Ξαναδιαβάζοντας τον Φρόυντ. Αθήνα: Επίκουρος.

Βασματζίδης Π. (2001) Ερμηνεία των ονείρων. Είκοσι επτά αιώνες πριν κι ένας αιώνας μετά. Αθήνα: Καστανιώτης.

Blass, R (2002) The meaning of the dream in psychoanalysis. New York: State University Press, Albany.

Bourdin D. (2005) Η ψυχανάλυση από τον Φρόυντ ως τις μέρες μας. Αθήνα: Κριτική

Freud S. (1900/2013) Η ερμηνεία των ονείρων. Αθήνα: Επίκουρος.

Gay P. (2012) Sigmund Freud: Μια σύγχρονη προσωπογραφία. Αθήνα: Οδυσσεάς.

Κουκής Α. (2004) Το όνειρο στην ομαδική ανάλυση. Αθήνα: Σαββάλας.

Major R. & Talagrand C. (2007) Φρόυντ: Βιογραφία. Αθήνα: Κασταλία.

Malcolm, N. (1959). Dreaming. London: Routledge. (Ρωσική έκδοση: Малкольм Н. Состояние сна. Москва: Прогресс, 1993)

Neri C., Pines M., Friedman R. (eds.) (2002) Dreams in Group Psychotherapy. London: Jessica Kingsley Publishers.

Quinodoz J.-M. (2013) Πώς να διαβάσω τον Φρόυντ. Οδηγός ανάγνωσης του φροϊδικού έργου. Αθήνα: Κέδρος.

Grubrich-Simitis I. (2004) How Freud wrote and revised his *Interpretation of Dreams*: Conflicts around the subjective origins of the book of the century. In: Pick D. & Roper L. (eds) Dreams and history. The interpretation of dreams from ancient Greece to modern psychoanalysis. London: Routledge.